

Markanvändning enl Svenska Marktäckedata (SMD)

2000

MI0814

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Miljövård

A.2 Statistikområde

Markanvändning

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: SCB, MR/REN

Kontaktperson: Hans Ansen

Telefon: 08-506 947 32

Telefax: 08-506 943 48

e-post: hans.ansen@scb.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: SCB, MR/REN

Kontaktperson: Hans Ansen

Telefon: 08-506 947 32

Telefax: 08-506 943 48

e-post: hans.ansen@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

A.8 Gallringsföreskrifter

Gängse gallringsföreskrifter tillämpas.

A.9 EU-reglering

Ingen EU-reglering gäller.

A.10 Syfte och historik

Statistiken skall beskriva markytans/marktäckets/markanvändningens utseende först och främst utifrån Lantmäteriets databas Svenska Marktäckedata (SMD) sammanställd på kommunal nivå. SMD är framtagen genom tolkning och klassning av satellitdata i kombination med Lantmäteriets övriga produkter samt data från andra myndigheter. Databasen redovisar totalt ett 60-tal klasser. Minsta karteringsenhet är 1–5 ha, och i några fall 25 ha, beroende på klass.

Produktionen av SMD har skett i olika etapper under 2002 och 2003. Databasen har ställts till SCB:s förfogande för produktion av officiell statistik.

Statistiken som här presenteras omfattar uppgifter om marktäcknet/markanvändningen fördelat på 13 olika kategorier och redovisat på kommun- och länsnivå. En uppgift om totalarealen (landareal och inlandsvatten exkl. de fyra största sjöarna) kompletterar dessa uppgifter. Kommunindelningen gällande den 1 jan 2004 har använts vid redovisningen. De redovisade uppgifterna avser lite olika tidpunkter, men kan anses representera förhållandet omkring 2000. Arealen "Åkermark" är hämtad från Lantbruksräkningen 1999, då uppgifter från företag med mer än två hektar åker insamlades. "Betesmark" och "Skog Fast.tax." kommer från fastighetstaxeringen, och avser förhållandet i slutet av år 2000. I några få fall då uppgiften om areal betesmark från fastighetstaxeringen varit uppenbart felaktig har motsvarande areal hämtats från SMD. Arealer "Skog SMD, Myr, öppen, Myr i skog, Gräsmark, hed osv, Berg i dagen, Grus- och sandtag, Flygplats, flygfält och Golfbana" kommer från SMD. En del kompletterande information om golfbanor har hämtats från Svensk Golfguide, Svenska Golfförbundet. "Tätortsmark" kommer från tätortsavgränsningen 2000. "Inlandsvatten" och "Totalareal" har i annat sammanhang beräknats av SCB, och grundar sig på den s.k. vattenmasken och församlingsgränser, båda i skalan 1:10 000 från Lantmäteriet.

A.11 Statistikanvändning

Statistiken förutses användas som underlag för allmän orientering om utvecklingstendenser i markutnyttjandet, utredningsverksamhet m.m. Kommunernas användningsområde är fysisk planering av olika slag. Press, radio, TV, allmänheten etc använder den som underlag för offentlig debatt, opinionsbildning, undervisning etc. Den efterfrågas också bl.a. av EUROSTAT som underlag till internationella databaser med markanvändnings- och naturresursstatistik.

A.12 Uppläggning och genomförande

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Avsikten är att närmare jämföra uppgifter från SMD med motsvarande registeruppgifter för att närmare klarlägga kvalitetsfrågorna. Också produktion av statistik på valfria områden t.ex kustområden framtagen utifrån SMD planeras.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

Undersökningen omfattar landets totala yta.

1.1.2 Variabler

Åkermark

Betesmark
Skog Fast.tax
Skog SMD
Myr, öppen
Myr i skog
Gräsmark, hed osv.
Berg i dagen
Grus- och sandtag
Flygplats, flygfält
Golfbana
Tätortsmark
Inlandsvatten
Totalareal

Definitioner och förklaringar

Åkermark är mark som används eller lämpligen kan användas för växtodling eller bete och som är lämplig att plöja.

Betesmark är mark som används eller lämpligen kan användas till bete och som inte är lämplig att plöja.

Skog Fast.tax är mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentligen utsträckning används för annat ändamål, samt mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- och jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned. Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion. Mark skall anses lämplig för virkesproduktion om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Uppgifter om betesmark och skog har hämtats från fastighetstaxeringen eftersom ingen annan källa ger möjlighet till kommunal redovisning enl. dessa vedertagna och sedan länge använda definitioner.

Skog SMD är områden som består av träd med en krontäckning på mer än 30 procent. Trädhöjden skall vara mer än fem meter med undantag av naturligt lågvuxen skog där lägre trädhöjd tillåts. Minsta redovisningsenhet i SMD är en ha. I redovisningsklassen Skog SMD har i detta meddelande inräknats hygge och ungskog enl. SMD. Med hygge avses öppna och igenväxande hyggen där träd/buskar har en höjd på mindre än ca två meter. Minsta redovisningsenhet är en ha. Ungskog skall ha en krontäckning på minst 30 procent och höjd mellan två och fem meter. Minsta redovisningsenhet är en ha.

Myr, öppen består av öppna torvbildande våtmarker som inte väsentligt påverkas av sjö, havsvatten eller vatten från vattendrag. Här inkluderas rismyr, fast- och mjukmattemyr, lösbottnemyr, alluvialkärr och torvtäkt. Med ”öppen” avses att krontäckningen av eventuella träd och buskar är mindre än 30 procent. I detta meddelande har SMD:s klasser Blöt myr, Övrig myr och Torvtäkt slagits samman till denna redovisningsklass. Minsta redovisningsenhet i SMD är en ha. *Myr i skog* har liknande definition som ovan med den skillnaden att krontäckningen är mer än 30 procent. Denna areal ingår i sin helhet också i arealen Skog SMD, och delar av arealen ingår i Skog Fast.tax.

Gräsmark, hed innefattar i detta meddelande SMD:s klasser Naturlig gräsmark, Hedmark, Gräshed, Örtäng och Områden med sparsam vegetation. Detta medför att definitionen av klassen blir omfattande, och för en fullständig definition hänvisas till ”Nomenklatur och klassdefinitioner, SCMD-0001, bilaga 1, Lantmäteriet”. Naturlig gräsmark delas, inom Lantmäteriets kartmask för fjällskog och kalfjäll/fjällhed, upp i underklasserna hedmark, gräshed och örtäng. Dessa underklasser förekommer inte i övriga delar av landet. Naturlig

gräsmark är präglad av klimatisk eller annan naturlig påverkan som förhindrar eller försvårar trädutväxt. Vegetationen skall täcka mer än 50 procent av ytan. Gräs och örter skall dominera (mer än 75 procent) den del av ytan som täcks av vegetation. Markerna skall inte vara kreatursbetade gräsmarker. Renbete i fjällen tillåts. Markerna skall inte vara gödslade, påverkade av insådd vall eller kemisk bekämpning. Områden med sparsam vegetation är vegetationsfattiga marker med föga eller utvecklat bottenskikt. Fältskiktet har en täckning mellan 10 och 50 procent. I fjällområdet inkluderas huvudsakligen snölegor och gradienter mot dem. Nedanför fjällen inkluderas vegetationsfattiga hedar och alvarmarker. SMD:s minsta redovisningsenhet för hela denna redovisningsklass växlar mellan en ha och 25 ha beroende på det geografiska läget i landet.

Berg i dagen innefattar också blockmark. Med detta begrepp avses en yta som saknar eller har sparsam högre vegetation, men kan vara moss- eller lavklädd. Minsta redovisningsenhet är en ha. Berg i dagen täckt av träd med en kron-täckning av mer än 30 procent ingår i sin helhet i Skog SMD och delvis i Skog Fast.tax.

Grus- och sandtag innefattar tillhörande byggnader, industrier, vägar o dyl. Minsta redovisningsenhet är två ha.

Flygplats, flygfält avser flygplats med start- och landningsbanor med beläggning och tillhörande byggnader och andra ytor såsom gräsmarker samt flygfält med start- och landningsbana av gräs och tillhörande anläggningar. Minsta redovisningsenhet är fem ha.

Golfbana innefattar tillhörande byggnader och anläggningar. SMD:s information om ytor för golfbanor har kompletterats med information från Svenska Golfförbundet.

Tätortsmark är all mark innanför tätortsgräns. Med tätort avses sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare och med ett avstånd av normalt högst 200 meter mellan byggnaderna.

Inlandsvatten är ytan på sjöar ner till några 10-tal m² stora och vattendrag bredare än sex meter. De fyra största sjöarna, dvs. Vänern, Vättern, Mälaren och Hjälmaren, ingår inte i denna klass. Ytan är mätt i skalan 1:10 000.

Totalareal är summan av landarealen mätt utifrån kommungränser i skalan 1:10 000 och inlandsvatten. Observera att hela kommunens yta inte beskrivs av de markanvändningsklasser som redovisas i detta meddelande. Dessutom är vissa ytor dubbelt redovisade t.ex. delar av myrmarken som ingår i Skog SMD, men också redovisas som Myr i skog. Detta gör att summan av klasserna inom en kommun inte överensstämmer med den redovisade totalarealen. Vidare skall observeras att summan av kommunernas totalarealer ofta understiger länsarealen beroende på att ett antal s.k. enklaver har okänd kommuntillhörighet men känd länstillhörighet. Liknande gäller med summan av länsarealerna och arealen för riket som helhet.

1.1.3 Statistiska mått

Hektar och procent

1.1.4 Redovisningsgrupper

Kommuner, län och riket. De 10 kommuner med störst areal resp störst andel mark inom de olika markanvändningskategorierna redovisas i separata tabeller..

1.1.5 Referenstider

Omkring år 2000.

1.2 Fullständighet

Marktäckeklasser för hela landets yta har inte redovisats, och en viss restpost finns. Storleken på denna går dock inte att ange, eftersom viss

dubbelredovisning förekommer i de redovisade marktäckeklasserna.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Arealen åkermark är hämtad från 1999 års Lantbruksräkning, där arealerna insamlats från samtliga företag med mer än två hektar åker. Tillförlitligheten kan bedömas som mycket hög.

Mycket hög tillförlitlighet måste också arealerna tätortsmark, inlandsvatten och totalareal anses ha. Tätortsavgränsningar har i princip pågått med ett intervall på fem år sedan 1960. Samtliga ytor som uppfyller definitionen för att vara tätort kontrolleras med hjälp av fastighetsinformation, befolkningsuppgifter och i många fall flygfoton, och erforderlig justering av tätortsgränsen görs. Senast detta skedde var år 2000. Inlandsvattnet har av SCB beräknats utifrån Lantmäteriets digitala vattenmask i skalan 1:10 000, och totalarealen har beräknats utifrån digitala gränser i samma skala. Relativt omfattande bearbetningar och kompletteringar utfördes i samband med beräkningarna av SCB.

Tillförlitligheten i SMD:s uppgifter beskrivs i ”Tematisk noggrannhet i Svenska Marktäckedata, SCMD-xxxx, Lantmäteriverket”. För t.ex. klassen ”Berg i dagen” sägs att sannolikheten för att en karterad yta är rätt är 82 procent. Sannolikheten för att en yta som i verkligheten är berg i dagen karterats som detta är lika stor dvs. 82 procent. Eftersom sammanslagningar av flera av de ursprungliga klasserna skett i denna rapport går Lantmäteriets beskrivning av noggrannheten inte att tillämpa rakt av. Sammanslagningarna gör dock att noggrannheten höjts, och motsvarande siffror som redovisats för berg i dagen torde för de övriga redovisningsklasserna ligga på minst 90 procent.

2.2 Osäkerhetskällor

I uppgifterna hämtade från register kan bl a bortfall förekomma. Uppgifterna från SMD kan i större eller mindre utsträckning vara felklassade.

2.2.1 Urval

Undersökningen är en totalundersökning.

2.2.2 Ramtäckning

2.2.3 Mätning

2.2.4 Svartsbortfall

2.2.5 Bearbetning

Arealen åkermark är sammanställd i annat sammanhang och någon speciell bearbetning har inte skett i samband med framtagandet av denna rapport. Detsamma gäller för tätortsmarken, inlandsvattnet och totalarealen. Senaste tätortsavgränsningen och resultatet från denna beskrivs närmare i statistiska meddelandet ”Tätorter 2000. MI 38 SM 0101”

http://www.scb.se/templates/publdb/publikation_2725.asp&plopnr=253.

Beräkningen av inlandsvattnets yta samt totalarealen beskrivs i statistiska meddelandet ”Land- och vattenarealer 1 jan 2000. MI 65 SM 01”.

http://www.scb.se/templates/publdb/publikation_2725.asp&plopnr=429.

Betesmark och Skog Fast.tax. har hämtats fram fastighetstaxeringen 2001, och SCB:s databas över sammanställningar av uppgifter från taxeringarna, det s.k. FASTPAK, har använts.

Resterande uppgifter kommer från SMD. Vektoriserad data över marktäcknet enligt ett 60-tal klasser fördelat på rutor i storleken 25x25 km på sammanlagt 3,7 GB erhöles från Lantmäteriet. Rutorna lades av SCB samman och bearbetades tillsammans med digitala läns- och kommungränser, så att statistik kan presenteras på sådana områden. Från de 60-talet klasserna gjordes ett urval baserat på tillförlitligheten i SMD så som den redovisas av Lantmäteriet. Se närmare avsnittet nedan om statistikens tillförlitlighet! Urvalet av klasser har i vissa fall slagits samman till huvudklasser för att ytterligare höja säkerheten i statistiken. Golfbanor enl. SMD har jämförts med uppgifter i Svensk Golf utgiven av Svenska Golf förbundet. I de fall golfbana saknas i SMD har en areal på 60 ha för en 18-hålsbana och 30 ha för en 9-hålsbana tillförts klassen.

2.2.6 Modellantaganden

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Osäkerhet råder f.n. om SMD kommer att uppdateras eller inte.

3.2 Framställningstid

Ca två personmånader

3.3 Punktlighet

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Tidigare sammanställning utifrån SMD har inte varit möjlig.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

4.3 Sammanvändbarhet med annan statistik

De erhållna resultaten och datakällan SMD kan användas i kombination med t ex statistik kring strandnära byggande och boende, samt tätortsgränser för att lokalisera grönområden.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Resultaten från undersökningarna har presenterats i statistiska meddelanden serie MI. Vissa resultatet i sammandrag har presenteras i publikationen "Markanvändningen i Sverige, Fjärde utgåvan" SOS, SCB. På SCBs hemsida redovisas vissa sammanfattningar.

5.2 Presentation

Tabeller, kartor och text i Statistiskt meddelande MI67 SM 0401.

5.3 Dokumentation

.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Tillgång till vissa uppgifter i primärmaterialet är möjlig. Bedömning måste dock se från fall till fall.

5.5 Upplýsingstjänster

Ytterligare uppgifter kan erhållas genom producenten. Se punkt A5!

2004-11-15